

Magyar fürdőpolitika.

Budapest, aug. 19.

Az utolsó évtizedekben a melegebb tájakról való előzölés százezrekkel növelte meg a hegyvidék, a nagyobb tavak mellékeinek lakosságát és nyilvánvaló, hogy mindig nagyobbodik az a tömeg, a mely üdülés, szórakozás, gyógyulás és erőgyűjtés céljából hosszabb-rövidebb időre lakóhelyet változtat. Ez a folyton élénkülő forgalma a terhes munkától kifáradt ember-tömegnek, közgazdasági jelentőségüvé emelkedett és nemzeti szempontból való szabályozása elsőrangú nemzeti érdek.

Azt talán senkisé sem találja meglepőnek, hogy Svájcban a nagy idegenforgalomtól kifejlesztett szállóipar, az ország legjelentékenyebb ipara és ennél a másik legnagyobb három iparág: a selyem-, a himző-, az órapar képes csak több embert foglalkoztatni és nagyobb gazdasági hasznót elérni. De ha ilyen nagyjelentőségű Svájcban az emberfogalomból eredő egyik, bár kétségtelenül legnagyobb haszon a szállóipar révén, a mely a fizetési mérleg passzivitását is egyensúlyozza, a többi nyugoti államban is közvetlenül a nagy iparágak mellé sorakozik.

Mindent el kell tehát követnie egy nemzetnek, különösen olyan nemzetnek, mint a magyar, mely nem a külföldtől nyert gazdasági hasznót viszi ki, mert ilyen haszna nincsen, hogy ez a mindig nagyobb fontosságú tömegvándorlás az ország belsejében menjen végbe. Az országnak egyik tájéka, melynek pénzfölöslege van, termékenyítse meg a másikat, mely a természet szépségeivel megvan ugyan áldva, de elégséges élelemmel a lakosságot nem látja el. Az üdülők ezrei, a kik a külföldet keresik föl és az esztendő egy részét ott töltik el, ott végeznek bevásárlásaikat, jobban megkárosítják a nemzet gazdasági életét, mint a kik az idegen munkát többre becsülik a hazainál.

Könnyen megeshetik, hogy fizetési mérlegünk éppen azzal az összeggel passzív a külfölddel szemben, melyet nyaralóink odavisznek. S talán éppen ez a kivitt összeg teszi lehetetlenné a nemzetre nézve, hogy összegyűjthessen akkor gazdasági erőt, mellyel utat törhet magának a fejlődés útján és tepsedő helyzetéből véglegesen kiszabadulhat.

Első pillanatra önkényesnek tűnhetik föl, hogy éppen annak a vérvesszeségnek tulajdonítunk ilyen döntő fontosságot, mellyel külföldi nyaralóink gyöngítik gazdasági életünket. Hiszen, mondhatják, föltétlenül nagyobb összeggel adózunk Ausztriának csak a szövött áruért. Eppen olyan joggal lehetne azt követelni, hogy

elégítsük ki magunk szövőipari szükségleteinket, az összeg, mely ekként itthon marad, nagyobb, mint amekkorát az üdülők visznek a külföldre. A mig azonban a hazai munkának, a magyar iparnak védelme és kifejlesztése mostani állapotunkban igen nehéz, majdnem lehetetlen, azért, mert hiján vagyunk a nagy és hatásos eszközöknek, melyeknek segítségével a ráncszabadtott erős verseny nyomása alól csak pillanatra is fölszabadulhatunk, addig az üdülőhelyek nagyarányu kifejlesztésében semmiféle intézmény nem köt és nem akadályozhat meg bennünket. A magyar bányaiipar fölkarolásán kívül a hazai fürdők és üdülőhelyek kifejlesztése a leg-halásabb és legnagyobbbszerű, államsegítséggel megoldható feladata a nemzeti politikának.

Nemzeti politika föladatának mondjuk, még pedig nemcsak abban az értelemben, hogy az anyagilag megerősített ország sikerebben csinálhat nemzeti politikát. Ha nyaraló közönségünk, a magyarokta vidékekről, különösen a fővárosból, a perifériákat, a Kárpátokat köröskörül előzölne, hihetetlen hatást gyakorolna a szegény magyar, különösen pedig nemzetiségi tájak, kulturájára, gazdasági és politikai viszonyaira. Az év egy negyede vagy ötöde alatt sok százezer művelt magyar fordulhatna meg Erdélynek és a Székelyföldnek gyönyörű hegyvidékein, a vadregényes Tátrában és közvetlenül érintkezésével, elköltött millióival enyhíthetne a szegénységen, nyomot hagyhatna a nép lelkében, érzésében, gondolkodásában.

Most, hogy Ausztriában nagy áldozattal keresztülfutott a hegytömeget, mely Karintia egy részének, Tirolnak és Stájerországnak németiségét eddig elzárta az összefüggő nagy német területektől és a keresztülvezetett Tauern-vasut lehetővé tette a bensőbb érintkezést a német birodalommal: örömmel jöngva szolította föl a német sajtó a közönséget, hogy lépje el a most már könnyen elérhető osztrák-német nyaralóhelyeket, támogassa a szlávoktól szorongatott osztrák testvért tömeges megjelenésével és pénzével. A föl-szólítás nem hangzott el hatás nélkül, alig, hogy a Tauern-vasut megnyitott, a németek megjelentek és megtöltötték a jelentéktlenebb üdülőhelyeket is.

Azt most nem kutatjuk, mi hatása lesz végül annak, ha az osztrák németiség külső segítségével száll szembe a szláv térfoglalással. De rá akartunk mutatni arra a nagyhatásu gazdasági és politikai fegyverre, mely az üdülést kereső embertömegek mozgásában rejlik s a melyet fölhasználni nekünk is lehet. A vasut, a közvetlen és gyors közlekedés a mi esetünkben is döntő fontosságú; a legtöbb tennivaló ezen a téren van. Közlekedési politikáknak nagy tervszerűséggel

kell gondolni arra, hogy üdülőhelyeinket minél gyorsabban és olcsóbban érthessük el és néhány órai várakozás, különösen a csatlakozásoknál, ne késleltesse és ne tegye kellemetlenné az utazást.

Kétségtelen: hazánk üdülő- és fürdőhelyekben nemcsak nem szűkölködik, de versenyt áll bármelyik országgal, csak a fölszerelés és építkezés, az üzletvezetés szoliditása hagy sok helyen kívánnivalót. Ezeken azonban az erőteljesen megindított fejlődés könnyen segíthet. Mikor Ujzeeland azt tapasztalta, hogy éppen a leggazdagabbak viszik pénzüket külföldre, törvényt hozott, mely súlyos adót vet mindenkire, a ki bizonyos időn túl is külföldön tartózkodik és ott költi el a pénzét. Az volt az álláspontja, hogy a mit az ember otthon keres meg, azt otthon is kell elköltenie.

A vállalkozás pedig, a mely a magyar üdülőhelyet a külföldivel versenyképessé teszi, éppen úgy megérdemli a kormány támogatását, mint egyéb iparág, mely valósággal kedvezésekben részesül. Előbb saját magunknak mutatná meg, micsoda kincseink vannak és hevernek kihasználatlanul, azután észrevenné őket a külföld. Vagy lehet, hogy mi vennénk észre utoljára.

Arany és Tompa megismerkedése.

Budapest, aug. 19.

Arany János 1847 június elején lépett baráti levelezésbe Tompa Mihállyal. A két költő figyelmét a Kisfaludy Társaság 1847. évi pályázati eredménye hívta föl egymásra. E pályázat: a *Toldi* koszoruja s a *Szuhay Mátyás* dicsérete együtt hozta forgalomba nevüket. Tompának már megállapodott költői neve volt, Arany csak most tűnt föl új tehetség gyanánt. A mint azonban Petőfi barátságát megnyerte, Tompát is óhajtottá s ezt Petőfőhöz intézett költői válaszában ki is fejezte:

Óh, mondd meg nevemmel, ha fölkeres Tompa,
Mely igen szeretlek téged s őt is veled!

Petőfi mindjárt arra gondolt, hogy a két rokonfelket összehozza. Tompát már második levelében (1847 február 23.) ajánlta Arany: „Legény ám még az is a talpán! Átalában: Arany, Petőfi, Tompa . . . szép triumvirátus!” Arany válaszában (február 28.) már az ő nevében is üdvözöltette Tompát, a ki, ugymond, első megjeleése óta kedveltje, mert költ, lelket ír, nem cifra szöveget.

Petőfi 1847 június 1—10-én Nagyszalontán mulatott. De a baráti ismerkedés édes percei között sem feledkezett meg távollevő másik barátjáról s Aranyt rávette, hogy írjon neki. Arany még Petőfi ott időzése alatt írt s meleg hangon barátságát

Az eredendő bűn.

Irta Lipcsey Ádám.

Fakadás.

Várok egy levelet,
Be nehezen várom.
Benne van, ugy lehet,
Életem, halálom.

Egy szó lesz az egész:
Öröm-e, vagy bánat?
Elfog a reszketés,
Be soká megvárat.

Hátha ugy tépte szét
S nem felel rá mit sem?
Kegyetlen kis kezét
Áldja meg az Isten.

Intermezzo.

Ahová ér rózsás ujjod,
Egész valóm éled, ujjod.
Vérző sebek béhegednek,
Fagyos gyász új nyárnak enged.

Te vagy az én mindenségem,
Verőfény az őszi égen.
Mosolyod nem lángol, éget,
Csak melenget, drága lélek.

Csupa jószág, nyájas, gyengéd,
Finomság a szived, elméd.
Bájosan, édes tisztán,
Posszat gondolni se bírsz tán?

Hol a szívek láncá készül,
Ó, ha nekem jutna részül,
Erős karom néked nyújtva,
Vezesselek boldog útra!

Testámentum.

Lehet-e az, hogy a mely síri álmát
Áludta már, feltámadjon a szív?
Lehet-e az, hogy új életre hív
Késő tavasz, lerázva téli jármát?
Lehet-e az, mondd édes angyalom,
Hogy gyász helyett új nászt zengjen dalom?

Nem nyomorúlt hűtlenség lenne tőlem,
Elhagyni sírját, a még zöldelőt?
És térdre hullni más bálvány előtt,
Hogy lopott üdvnek csaló törét szőjjem?
Óh, mondd te drága, tiszta fényalak,
Lehet-e, hogy téged imádjalak?

Éltébe' még a halált sejtő ihlet
Ajákara csalta végrendeletét:
Fordúljon sors szeszélye bármiképp,
Egymásra és egymásnak hagyott minket.
Van-e erőnk, van-e hozzá jogunk,
Hogy más kötésre szánjuk el magunk?

Te hallgatsz. Úgy leforráz hallgatásod,
Mint kései rügyet az őszi dér.
Nem tréfa ez, könnyelmű, vagy ledér,
Tudod, botor reményem sírját ásd.
A legszomorúbb temetés az ott,
A koporsóban egy élő — halott.

Kinos veszíteni megnyert hű szívet,
Melynek minden verése visszadobban.

De hajh, lesújt százszorta kínosabban,
Ha lelkemből kilopják a hitet.
Melynek, véltem, fénylő szentsége voltál,
Hideg, pusztá kő a virágos oltár.

Késő belátnom, mily szörnyet csalódtam,
Te tudtadon, szándékon kívül.
A fény, a melynél holt szívem hevül,
Nem tűzhely, távol csillag az ottan.
Maga-fénylőn a szférák közt ki jár,
Halandónak őt megkivánni kár.

Kárhozat.

Serkedő mellemen véres az ümög,
A homlokomon kék foltot ütök,
Eklézsiát követek, mint a paraszt,
Nagy bűnöm tudata a porba' maraszt.

Vétkem iszonyu, bár abba' maradt,
Bennem élt rá a rossz akarát.
Gerincemen át hangyák másznak,
Boszuló férgei ronfott gyásznak.

Itéletem szól: soha, örökké!
Szív, ne dobbanj, ne szeress többé!
Hurcold halálíg unott igádat,
Szentségtörő bűn gerjedő vágyad.

Reménytelen, komor kalvária,
Szívemnek mit végig kell járnia.
Nem sugárzik rá bocsánat fénye,
Szétfoszlott álmok képzelt ragénnya.

Boldogtalan szerencse-játék
Elhagy az élő, kit fénykörbe' láték.
Halottam képe sines már előttem,
Balgatag kézzel darabra törtem.

ajánlotta. Tompa örömmel, meghatottan válaszolt (jun. 14.) s a baráti jobbot őszinte örömmel fogadta. A két költő ez időponttól kezdve sűrűn és bizalmasan levelezett, azonban körülbelül öt évig csak költeményeikből s leveleikből ismerték egymást, személyesen nem találkoztak. A szabadságharc viharában mindketten többször megfordultak Pesten, de különböző időben s így egymásra „csak hitük, nem pedig testük szemeivel pillanthattak.” E körülmény levelezésük bizalmas teljességét nem csekély mértékben korlátozta. „Mit írjak én még neked aranyos Jánosom? Hisz annyira az eszme világában s oly légius testtel van még barátságunk, hogy környezetemről, apróbb körülményeimről mit sem írhatok... Hanem hiszen majd jó egy nagy nap, melyen — a sírok zárai fölpattannak? — óh nem!... hanem mi egymás karjaiba dőlünk, — addig pedig Isten veled!” írja Tompa 1847. december 1-én.

A nagy nap csak 1852. február 20-án következett be, a midőn Tompa többnapos pesti mulatás után Nagykőrösre rándult. Meglepetésnek szánt látogatását furfangosan készítette elő. Azt írta, hogy májusnál előbb nem keresheti föl, talán még akkor sem, mert beteges s már február 20-án, pénteki napon delután bekopogtatott. Illedelmesen köszönt, Aranyt „tekintetes ur”-nak cimezte s magát átutazó fehérmegyei közbirtokosnak mutatta be, ki tiszteletét óhajtott tenni a nagy hazafinál. Arany meglehetősen közömbös arccal fogadta s kimért szíves-séggel leültette.

— Annál inkább örülök a szerencsének, — mondotta a látogató, — mert fiatalabb koromban magam is gyakoroltam a poézist, persze álnév alatt. Véletlenül egy csomó vers most is van nálam; ha nem röstelné a tekintetes ur, fölolvassam.

Arany csendes megadással hallgatott.

— A legújabb irodalmi vállalatokban részt vettem, folytatta a beszédes vendég, a *Remény*, *Phoenix*, *Album* s más könyvekben. Remélem, nem került el figyelmét.

Arany érdeklődni kezdett. Valamí derengett előtte. Ki lehet ez az idegen? Szerényen megkérdezte, hogy hívják.

Ekkor a látogató fölpattant, szeme kigyuladt, hangosan kiáltotta: Tompa Mihály, s ölelésére sietett.

A két költő személyileg is igen jó hatást tett egymásra. „Nagyon becsületes, szelid ember ez az Arany, írja Tompa 1852. április végén Szemere Mik-

lósna, egy látásra örökre megszeretnéd!” Nincs benne semmi Petőfizmus, de van alapos ismeret és nyelvtudomány. Igen szeretetreméltó ember.” Viszont Arany ezt írja sógorának, Ercsey Sándornak Tomparól: „Remek fiu, kit nemcsak becsülni, de szeretni is kell, a munkáit olvasva, azt hinnéd, hogy valami melankolikus ember, igen csalatkozniál, örökké kacagtatott bennünket élceivel, s anekdotáival. E három nap valóságos oázis körüli életem Szaharájában.” (1852. február 28.).

A két jóbarát február 28-án délig mulatott együtt. Többnyire Tompa beszélt. A mint kitűnt, egymás költészetét alaposan ismerték. Tompa examen után Aranyékát Hanvára hívta.

1852. május közepén Tompa nejevel együtt, bárcsak félnapra, újra fölkereste Aranyékát, s hívását megismételte. Azonban közbejött a haditörvényszék elé idéztetése és hat heti kassai fogsága, honnan csak augusztus közepén került haza. Ekkor (augusztus 25-én) újra invitálta őket s jókedvűen jelentette, hogy a pulykát, kacsát, malacot már öleti tiszteletükre, ámde Aranyék a körülményeket s az időpontot nem találták alkalmasnak. A következő évben Tompa Hanvára volt internálva, engedelem nélkül nem mozdulhatott, e miatt csak Aranyt magát hívogatta, ismét sikertelenül. Végre Arany megígérte, hogy 1854. nyarán okvetetlen meglátogatja, azonban kedvezőtlen körülményei miatt ígértét ekkor sem válthatta be.

A többszörös csalódás módfelett elkedvetlenítette a különben is tulérzékeny Tompát. „Száz meg százféleképp fáj elmaradásod, írja 1854. október 9-én Aranynak. Mindenesetre, édes barátom! bocsáss meg őszinte nyers barátságomnak, de rosszul esik, hogy éppen legjobb barátomon, rajtad kell megtanulnom azt, nem kell senki után igen esengenem... A nélkül, hogy barátságunk hülne, a lélek fáradni fog, vénülünk, kedélytelenedünk, az élet bajai lehangelnek, levernek; leveleink gyérülnek, végre kimaradnak; verset nem írunk, a világ elfeledi nevünket, meghalunk, elmulunk s vége lesz mindennek. Ennyi és ilyen az élet!”

Tompa még egyszer fölkereste Aranyt, 1855. március havában a Tomori-ünnepen. A körösi tanárok a dúsgazdag örökséget nyert s tanári állásáról lemondott Tomori Anasztáz bucsuzó ünnepére meghívták a pesti írókat s Tompát. Mint Jókai írja *Emlékeiben*, nagyszerű mulatság volt, a vendégek mindegyike a saját módja szerint pompás kedvre kerekedett. Csak Arany János maradt végig komoly, csön-

des szemlélőnek. Nála voltak elszállásolva Jókai, Tompa és Ballagi; neki kellett jókedvű vendégeit késő éjjel hazakalauzolni.

Ebben az évben végre Arany is visszaadta Tompa háromszori látogatását s családjával együtt több mint négy hétre Hanvára rándult. Augusztus 20-án indult; Szolnokig vasuton, innen Tiszakesziig gőzhajón utazott. A keszi révben két kocsi-val már várta Tompa s először Miskolcra vitte. Igricin, a nevelőfaluján hajtattott keresztül. Miskolcon egy napot töltöttek, megnézték a diósgyőri várromot, a hámosi völgyet, ennek remek hegyvidékét s regényes hegyi tavát, a „taj”-t.

Harmadnap érkeztek Hanvára. Tompák vendégeiket minden képzelhető szíves-séggel elhalmozták. Mindig együtt voltak, tréfáltak, bohóskodtak, adomáztak, költői játékokat rendeztek.

Együttlétük örömét némileg megzavarta a kolera, mely ugyan Hanván nem lépett föl, de a szomszéd falvakban, így Runyában, Tompáné szülőfalujában, teljes mértékben dühöngött. Ezért a felvidéket, Murányvárt, nem nézhették meg, de a közelbe számos kisebb kirándulást tettek. Tompa két lova, melyek közül a Fátol különösen tetszett Arany-nak, a társaságot gyorsan odaröpítette, ahová csak kellett.

Elrándultak az Aggteleki-barlangba. E kiránduláson a két költő családján kívül egész hölgykaraván résztvett. Vidám derűtséget keltett Arany Tompa ócska ruháiban, melyek csakugy fityegtek vékony termetén. Tompa volt a kalauz, de nem mindenív volt kedve előre menni. A Rókalyuk nevű részletnél Arany derűtségre hasonmászva vizsgálta, hogy be lehet-e menni. De azért nem ment be.

Kirándultak a borsodi Bükk-hegységben levő

NESTLÉ
GYERMEKLISZTJE
csecsemők lábbadozók
gyomor-bajosok részére
A LEGJOBB ALPESI TEJET TARTALMAZZA
Egy doboz ára 1 kor. 80 fill. kapható minden gyógyszertárban
és drogeriában, ugyanott ismerhető iratok ingyen.

Az asszony.

Irta She Oszkár.

Megunta az életet. Az asszony, a kit szeret, nem lehet az övé, a többi mind könnyelmű, csalfa teremtes, kiknek nem lehet hinni. Ma megcsókolnak, holnap számba se vesznek.

Egy browning-golyó könyörületet.

És meglötte magát.

*

A szép asszonyhoz halálsápadtan rohan be a komornája:

— Nagyságos asszony, az ég szerelméért! Berki ur meglötte magát!

A fiatal asszony ijedten ugrik föl a pam-lagról:

— Ki? Berki?

— Igen, igen, a szolga most futott föl a doktorhoz, csak annyit kiáltott nekem a lépcsőn...

— Hozd a kalapomat és a köpönyegemet, — szakította félbe cselédjét az asszonya.

*

Pár pillanat múlva ott állott az asszony a férfi lakása előtt. Itt meglátszott, hogy a lövés zaja nagy ijedséget okozott. Az ajtó tárva nyitva volt és egy fölborult szék hevert a szoba közepén. Az asszony hallgatott, majd belépett és behuzta maga után az ajtót. A mint beljebb haladt, félve tekintett körül, majd újra megállt hallgatni. Halk nyöszörgést vélt hallani a másik szobából és hirtelen elhatározással a hang után indult.

A szoba közepén lévő kereveten feküdt a fiatal ember. Valaki gondosan betakarta és az ablakokat kinyitotta, melyeken át forrón ömlött be a napsugár. Egy kis pajkos szellő valami fűzetnek a laviát cibálgatta, míg a legyek

zúmmögve dongtak egy doboz cukorka körül. Az íróasztalon virágcserepben illatozott egy nagy bokor piros virág.

Ilyen vidám, mosolygó könyezetben, hogy tudjon valaki meghalni?

Nem is tudott.

A beteg félig becsukott ajkai közt nehezen, majdnem sipolva lélezett. Olykor egy kis nyöszörgést is hallatott, mintha csak kényszerűségből, akarata ellenére, szívná be az éltető levegőt.

A mint az asszony belépett, fölpattantak szempillái, s oly mozdulatot tett, mintha feléje akarna fordulni, de ereje cserbenhagyta.

Az asszony odafutott hozzá:

— Pista, Pista, miért tette ezt?

A férfi alig észrevehetően mosolygott és halkán mormogta:

— Most boldog vagyok, mert meghalhatok!

Az asszony fölkiáltott:

— De maga nem gondol rám, mi lesz belőlem?

A beteg szeme lassan becsukódott, de boldogság sugárzott arcán.

A nő türelmetlen lett:

— Nem gondolt egy percig sem arra, hogy engem kompromitál? Hogy kérdezni fogják, miért tette ezt és — és kisül az egész titok? Maga leveleimet biztosan el sem pusztította. Vagy talán igen? Mondja, mit csinált velük? Itt vannak-e? Hol kapom meg őket?

A férfi fölriadt, révetegen tekintett az asszonyra.

— Beszéljen, szóljon egy szót, — unszolta ez — megvannak még, vagy elégette őket? Az Isten szerelméért, ne várakoztasson még annyira! Minden percben itt lehet a doktor és milyen botrány lesz abból, ha engem magánál

talál? Egy szót, Pista, egy szót kérek, hiszen maga tud beszélni!

Halkan, kissé rekedten kérdezte a sebesült:

— A doktor? Maga hívatta a doktort, Nóra?

— Nem, nem, — sikoltotta az asszony és kétségbeesetten tördelte a kezét. — Mi baja van a doktorral, mi bajom van énnekem a doktorral? Szóljon, feleljen nekem, elpusztította-e a leveleimet? Hová tette őket? Intsen csak és megértem!

Szinte zokogva könyörgött a férfin:

— Nóra! Hát egy cseppet sem szeret?

A nő fölörditott, magáról teljesen megfeledkezve, majd odaugrott az íróasztalhoz és lázas sebességgel kezdte fiókjait nyitogatni. A papírszeletek és levelek csak úgy hullottak szerteszét a földre.

A férfi nézte, nézte; arca mind halványabb lett, szeme becsüdt. Érezte, hogy ájulás környékezi és odaszólt az asszonynak:

— Könyörgöm Nóra, adjon egy kis vizet!

A nő fölpatant:

— Látja, hogy tud beszélni, hiszen egészen magánál van. Csak nekem nem akar felelni, az én kérdéseimre nem válaszol. És miért? Miért kinez? Hiszen látja, mennyire kétségbe vagyok esve, mennyire félek, remegek! Bár sose láttam volna magát, bár soha se ismertem volna meg! Tönkre vagyok téve, ha engem itt találunk! Majd kis szünet után szinte magánkívül fölkiáltott:

— Hol vannak a leveleim? Hol??

A fiatal ember összeszedte minden erejét:

— Fent, jobbra! — szólott halkán, míg kezével egy kissé intett.

Az asszony, akár a kigyó, szökött a szekrényhez. Kis keresés után megtalálta a levélcsonkát, mely gondosan szalaggal volt átkötve. Idegesen dugta a ridiküljébe, összeszedte keztyűjét, napernyőjét és hirtelen távozott.

őzdi vasgyárba. Annak ellenére azonban, hogy egész nap áztak s Tompa csurgó kalapjával a haragos hegyi mennydörgéssel versenyt zúgott, a regényes hegyeken kívül nem láttak semmit, mert a gyár szünetelt.

Ellátogattak a széki pusztára özvegy Recsky Benedeknéhez. Aranyt mélyen megragadta s költőileg is megihlette Recsky Benedek sirhalma, jól ápolt gyümölcsös kert közepén, mosolygó virágkeretben. Kár, hogy tervelt költeménye csak „forgács” maradt.

Szeptember közepén fölkeresték Lévy Józsefet és Szemere Miklóst. Első nap Lévy-nál Sajószentpéteren mulattak, másnap Sárospatakra indultak Erdélyi Jánoshoz, hol a tanuló ifjúságtól szerenádot kaptak. Innen Lasztócra mentek. Szemere Miklós, a bohém lelkű költő-földesúr nagy szíveséggel látta őket, Arany végig emlegette a lasztóci kényelmet. Lasztóci a szalánci várromhoz hajtottak; az épen maradt vártorony kiálló erkélykövein Tompa hidegvérrel sétált körül, míg barátja alulról szorongva nézte.

A vár oldalában pihenni dőltek. Tompa ábrándozni kezdett. Mily boldog volna, ha egyszerű földmives marad, s egyszobás parasztház, ködmen, lobogós ing s ösztöke volna osztályrésze. Sajnálta, hogy az egyszerű, egyeneslelkű emberek köréből kiszakítva él. Eféle ábrándjait Lévy is említi. „Boldog volnék, mondtá komor percében, ha a betűt soha meg nem ismertették volna velem, ha egyedül állnék, ha senkim sem volna a világon.” De nyugodtabb pillanataiban örült rajta, hogy nem maradt nagyapja mellett a mezei munkánál s önjerejével, úgy a hogy, kivívta magát a porból.

Hazajövet utba ejtették Széphalmot, Kazinczy Ferenc lakóhelyét és Borsit, II. Rákóczi Ferenc szülőfaluját. Szeptember 19-én Bánfalván mulattak Kazinczy Gábornál, hol Toldi Ferencsel is találkozott. Estére Sajókázára mentek Vadnay Rudolffhoz. Ezzel körútjukat befejezték.

Aranyék a pompás felvidéki mulatás után szeptember 21-én bucsúztak. Nem könnyű szívvel, mert a négy hét alatt nagyon összeszoktak. „A szíves fogadtatás, melyben részesültünk s mely hetek múltával sem hagyott alább előzőkeny jószágával, még egyszer oly becsessé tette előttünk e kedves háznépet, mellyel ugyszólván összeforrtunk, úgy hogy a megválás mindkét részről igen nehéz lön,” írta Arany Ercsey Sándornak. Utóbb úgy nyilatkozott, hogy nem tudna ismét Tompához menni a terhére való válás félelme nélkül.

A nagybeteg egyedül maradt. Nem vette észre Nóra, mily sóvárogva nézi azt a kis csomag levelet, mekkorát sóhajt, a mint eltűnik a zacskóban, mint kíséri tekintete, a meddig csak láthatja, az asszony karcsu, hajlékony alakját.

És eltűnt. Vele együtt az egész kis regény, mely annyira tele van szerelemmel, bánattal és kétségbeeséssel. Most józan, egészen józan a férfi. Rövid félóra elég volt, hogy fölcusdjék mámorából.

És ha ezt a félórát nem éri meg? Ha meghal, megszűnik szíve dobogása egy puszta ábránd miatt. Azért, mert ez az asszony nem lehetett az övé!

Ha ereje lenne, föl kacagna, de ereje mindinkább fogy. Kutatva néz körül a szobában. Tekintete megakad a vizes palackon, mely ott csillog előtte az asztalon. Egy pár csepp víz milyen jól esnék most. Hasztalan esdett annak az asszonynak egy csepp vizért. Torka száraz, nyelve forró. Az asztal nem volna messze, de magas. Karját lassan kinyújtja, — próbálgatja, — hátha eléri még — és elájult.

A doktor hangja riasztotta föl. Éppen a szolgával beszélt:

— Nem lesz semmi baja, csak tegye ezeket a borogatásokat a fejére. A kötést holnap megújítom. Nézze, már magához is tér, most föl nyitja szemét.

— Tehát, doktor ur, én nem halok meg?
— Dehogyan, dehogyan, négy hét múlva olyan egészséges lesz, mint a makk, becsületesre mondom.

A fiatal ember arca földerült. Új életkedv ébredett szívében. Egy napsugár ott játszott az ágyán, ennek fényébe mártotta ujjait és halkan nevetett:

— Mert hát az élet mégis szép, oly meleg, oly derűs.

A két jóbarát huzamos együttléte viszonyukat bensőbbé és mélyebbé tette. „Mennyivel több köt most bennünket hozzátok, mint azelőtt, írja Arany. Egy emlék a másik után éled föl lelkünkben: egy szó, egy tréfa, kaland, egy kifejezés a Géza lexikonából... mind megannyi kedves emlék; majd egyik, majd másik nyomul előtérbe, mint buborék a vizen: az ember egy buborékot kevés ideig lát — de mindig új meg új születik az eltűnt helyett. Így vagyunk mi is az emlékezettel; talán nem éreztük a jelent egész gazdagságában: de most, midőn már multtá vált, hosszú időre el fog bennünket táplálni.”

Nagy Sándor dr.

KÖZGAZDASÁG.

Husbehozatal vagy állatbehozatal.

A románokkal megkötött kereskedelmi szerződésünket a decemberben összeülő román országgyűlés fogja tárgyalni és ha elfogadja, akkor a jövő esztendő elején életbe is lép a szerződés, ha addig a magyar és osztrák parlament is elfogadta. A kormányok tárgyalását annak idején az nyújtotta el, hogy Románia ragaszkodott nagy állat-, illetőleg huskontingens követeléséhez. Magyarország is, meg Ausztria is ellenállott ennek a követelésnek, s hogy a románok végül mégis megkapták, a mit követeltek, ezt a közbejött szerb bonyodalomnak köszönhetik és abbéli ügyességüknek, hogy fölhasználva ezt az alkalmas pillanatot hirtelen lekötötték a maguk számára az azelőtti szerb kontingenst is, s ezzel az ugynevezett balkáni huskontingens tulnyomó részét megszerezték. Valószínű tehát, hogy a román országgyűlés be fogja cikkelyezni a szerződést, mert a románok megkapták, a mit kívántak.

Az a körülmény, hogy a megengedett mennyiség körülbelül lekötöttnek tekinthető, nagy nehézségeket fog okozni akkor, mikor a magyar földművelési kormányoknak Bulgáriával, Szerbiával, Montenegróval, Görögországgal és Törökországgal szemben fog kelleni a husbehozatal dolgában körvonalozni az álláspontját. A magyar agrárius körök ugyanis azzal, hogy a magyar kormány a román kormánynak oda ígerte azt a husmennyiséget is, a melyet annakelőtte Szerbiának biztosított, ezzel kimerítettnek mondják a balkáni huskontingenst, s Magyarország állattenyésztése érdekének súlyos megsértése nélkül nem tehet további engedményt. Ezzel szemben a husiparos és állattértékesítő érdekeltség azt mondja, hogy a magyar gazdaközönség végzetes tévedésbe esett azzal, hogy kézzel-lábbal tiltakozik az élőállat behozatala ellen, az osztrák agráriusoknak a szekerét tolja, a kik ugyanezzel a tiltakozásukkal szereztek meg az állattértékesítő középpontjukat mi ellenünk s a kik most már-már hajlandók elfogadni a szerb hus behozatalát is. Világos pedig, hogy Szerbiával meg kell kötnünk a szerződést, világos az is, hogy kontingenst kell adnunk Szerbiának is, mert érdekünk, hogy megtartsuk a szerb piacot magunknak, ehhez pedig kell, hogy Szerbiával jó barátságban éljünk, mint a többi Balkán-állammal. A merev tiltakozás helyett saját érdekünkben, így mondják a magyar husiparosok és állattértékesítők, okosabban tennek az agráriusok, ha kimondanak, hogy Szerbiának bizonyos mennyiségű élőállat behozatalára adjunk engedelmet. A hus behozatala igenis lenyomja a magyar állat értékét. A kötött mennyiségű élőállat behozatala azonban erre nem képes: a szerb állat behozatala annak előtte sem ártott a magyar állatkinálatnak. Sőt annak idején a budapesti vásárnak nagy nemzetközi forgalma volt, s ez a gazdák szempontjából az árat is kedvezően alakította. A szerb jószág az itteni veszteglés alatt magyar takarmányt, kukoricát fogyasztott. A ki pedig szerb jószágért jött ide, egyúttal, ha volt, magyar jószágot is vásárolt.

Beszélnék azután arról, hogy milyen káros ránk nézve a forszírozott kivétel, a mivel esetleg marhaállományunk törzsét támadhatjuk meg. Ez nem érdeke sem gazdaközönségünknek, sem a fogyasztóinknak, de igenis érdekük az osztrák állattenyésztőknek, a kik így lassan ki tudják majd szorítani a magyar állatexportot Ausztriából. A magyar gazdaközönség ebben segíti az osztrákokat, midőn a balkáni élőállat behozatala ellen tiltakozik és még inkább akkor, ha majd a balkáni hus behozatalát inkább elfogadja,

mint az élőállatot. A balkáni hus közvetlenül lehet Ausztriába vinni és ott a magyar állattenyésztés produktumainak sokkal érzékenyebb versenyt okozhat, mint az élőállat, mely a multban csak Budapestről kerülhetett forgalomba.

A szerb kereskedelmi szerződés dolgát a Husiparosok Országos Szövetsége egyik legutóbbi ülésén tárgyalta és elhatározta, hogy éppen úgy, mint a magyar mezőgazdasági érdekeltség, a legmerevebb álláspontot fogja ebben a kérdésben elfoglalni s természetesen homlok-egyenest ellentétben mindazzal, a mit a magyar agráriusok követelnek. Kívánják ugyanis, hogy az élőállat behozatala szabad legyen és fölszólították a vidéki husipari szakasportokat, hogy ostromolják külön-külön a kormányt és a hatóságokat, hogy azok ne kizárólag a nagybirtokosok érdekét istápolják. Ennek az állásfoglalásnak természetesen meglesz a visszhangja a gazdaközönség részéről s előreláthatóan nagy harc fog ebből kifejlődni.

Az osztrák agráriusok pedig, a kiknek a lantján oly szépen és jól tud játszani az osztrák kormány, nagy örömmel nézik most ezt a keveredést. Már most próbálják a román közvéleményt befolyásolni abban az irányban, hogy ők, az osztrákok, mindent elkövetnek, hogy a magyarokat románbarát politikára tudják rábírní és ha ez nem sikerül, Románia ezért ne Ausztriát, hanem Magyarországot tegye felelőssé. Ez a politikájuk Szerbiával szemben is. A mivel érdek azt, hogy a két szomszédos állam közvéleményét Magyarországgal szemben ugyszólván megmérgezik. Így a tisztán gazdasági, tehát üzleti kérdésből politikai tőkét kovácsolnak.

Nem beszélnek azonban az osztrákok arról, hogy a magyar kormányt az ő agráriusai kényszerítették bele az élőállat behozatalától való merev elzárkózásba, mert éppen Hochenblum lovag és az ő gárdája követelte legelőször az élőállat behozatalának teljes megszüntetését és a magyar földművelésügyi kormány, az osztrákok állásfoglalása és határozata után nem is tehetett egyebet, mint hogy ahhoz hozzájárult, azzal a kényszerű megokolással, hogy Magyarország gazdaközönsége, a mely az ország lakosságának oly tekintélyes részét teszi, nem lehet kevésbé agrárius az osztrák gazdaközönségnél. Az osztrákok általában igen ügyesen használták ki a szerb konfliktust arra, hogy a románoknak kedvezkedjenek, a mi bőrükre, a szerződés megkötésével. A szerbekkel való békét arra használták föl, hogy elhitessék velük, hogy ők a jók, mi a magyarok, vagyunk a szerbek rosszakarói. Az osztrákok belekergették a mi agráriusainkat az állásfoglalásba, s ők a saját agráriusaiuknak adott kedvezéssel, egységes közvéleményt csináltak ellenünk. Beigazolódott itt ujra az, hogy az osztrákok támogatására mi nem számíthatunk, mert még ha az ő érdekük azonos is a mienkkel, akkor is arra használják ezt, hogy minket keverjenek bajba. Mert végső eredményében Ausztriának az teljesen mindegy, hogy huszt eresztünk-e be a határon, vagy élőállatot. Az első esetben Ausztria mindent el fog követni, hogy a behozható hus nagy mennyiségben Bécsbe kerüljön, ezzel azután nagy mértékben fogják ellensúlyozni azt a befolyást, a melyet az osztrák piacra gyakorolhatunk. Ha az élőállat behozatalát engedjük meg, a mi különben már a német kereskedelmi szerződés, illetőleg állategészségügyi konvenció miatt sem valószínű, ezt jó szívvvel venné a külügyminiszter, a kinek a terv népszerűsítésén segítenek az iparosokon kívül a két állam szociálistái is. A külügyminiszter azért, mert így teljesíteni lehet a Balkán-államok eredeti kívánságát, a minek ellenében ipari téren nagy ellenszolgáltatást remél. A szociálisták pedig azért, mert azt hiszik, hogy a nagyobb kínálat olcsóbbá teheti a hus árát. Ausztriának így is jó a megoldás, mert ezzel is közelebb vél jutni célja eléréséhez, hogy hus- és állatszükségletének fedezése dolgában ne legyen kizáróan Magyarországra utalva.

Az osztrákok törekvésével szemben, hogy a balkáni hus nagy mennyiségét Bécsbe akarják terelni, a magyar huskereskedők és bizományo-

MUSCHONG-BUZIÁSFÜRDŐ
BUZIÁSI PHÖNIX ÁSVÁNY VÍZ
Vese- és hólyagbajoknál, a vesemedence idült hurutjánál és jövényképződésnél, a légutak és a kiválasztó szervek hurutos bántalmainál kitűnő hatásúnak bizonyult. Orvosiilag ajánlva. Kapható mindenütt. 10660